

● Lovspråket: På tide å stille krav

Åse Wetås, direktør i Språkrådet

Lovkonferansen 2019

• Lovspråket: På tide å stille krav

1. Hvorfor er dette viktig?
2. Hva skjer på området?
3. Hva er erfaringene med arbeidet?
4. Hva trengs?

- 1 Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

- Startpunkt: Den norske språkpolitikken

• Startpunkt: Den norske språkpolitikken

- Norsk skal være samfunnsbærende språk i Norge

• Startpunkt: Den norske språkpolitikken

- Norsk skal være samfunnsbærende språk i Norge
- Språkpolitikken skal sikre borgerne tilgang til språk

• Startpunkt: Den norske språkpolitikken

- Norsk skal være samfunnsbærende språk i Norge
- Språkpolitikken skal sikre borgerne tilgang til språk
- De to likestilte norske skriftspråkene (bokmål og nynorsk) skal begge være synlige og tilgjengelige for språkbrukere over hele landet

- Klart lovspråk: Hvorfor er dette viktig?

«Respekt for lovgivningen forutsetter at den er forståelig og tilgjengelig.»

Curt A. Lier, president i Juristforbundet

- Klart lovspråk: Hvorfor er dette viktig?

«Respekt for lovgivningen forutsetter at den er forståelig og **tilgjengelig.**»

Curt A. Lier, president i Juristforbundet

- Klart lovspråk: Hvorfor er dette viktig?

«Respekt for lovgivningen forutsetter at den er **forståelig** og **tilgjengelig**.»

Curt A. Lier, president i Juristforbundet

• Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

- Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet.

• Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

- Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet.
- Språket i lover og forskrifter påvirker språket i andre tekster.

• Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

- Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet.
- Språket i lover og forskrifter påvirker språket i andre tekster.
- Uklart formulerte regler gjør forvaltningen mindre effektiv.

• Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

- Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet.
- Språket i lover og forskrifter påvirker språket i andre tekster.
- Uklart formulerte regler gjør forvaltningen mindre effektiv.
- Uklart språk i regelverk kan være et demokratisk problem. Lover og forskrifter bør kunne forstås av dem de angår.

- Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

NOU

Norges offentlige utredninger 2019:5

Ny forvaltningslov

Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning
(forvaltningsloven)

• Klart lovspråk: Hvorfor er det viktig?

NOU Norges offentlige utredninger 2019:5

Ny forvaltningslov

Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning
(forvaltningsloven)

Kapittel 2. Alminnelige bestemmelser

§ 8. Forvaltningsspråk

(1) Forvaltningsspråket er norsk.

(2) Forvaltningsorganet skal bruke et språk som er klart, presist og så vidt mulig tilpasset mot-takeren.

(3) Om forvaltningsorganets bruk av bokmål og nynorsk gjelder lov 11. april 1980 nr. 5 om mål- bruk i offentlig teneste. Om bruk av samisk gjel- der sameloven 12. juni 1987 nr. 56 kapittel 3.

- 2 Hva skjer på lovspråksområdet?

• Hva skjer på lovspråksområdet?

- Økende interesse for språket i lover og forskrifter

• Hva skjer på lovspråksområdet?

- Økende interesse for språket i lover og forskrifter
- Klart språk inn i mandatet til stadig flere lovutvalg

• Hva skjer på lovspråksområdet?

- Økende interesse for språket i lover og forskrifter
- Klart språk inn i mandatet til stadig flere lovutvalg
- Prosjektet «Klart lovspråk» (opprettet 2012)

• Hva skjer på lovspråksområdet?

- Økende interesse for språket i lover og forskrifter
- Klart språk inn i mandatet til stadig flere lovutvalg
- Prosjektet «Klart lovspråk» (opprettet 2012)
  - bedre språk og forenklet struktur i et sett utvalgte lover
  - en arbeidsmetode som fungerer godt

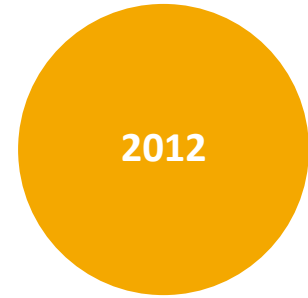

Et klarere lovspråk

– kom i gang!

Tips og inspirasjon
til deg som skriver lover

difi Direktoratet for
forvaltning og IKT

Hjelp til
metodikk

Klarspråk

[Skrivehjelp](#)

[Prosjekthjelp](#)

[Juridisk språk](#)

[Helsespråk](#)

[Le og lær](#)

[Om klarspråk](#)

-> [Juridisk språk](#) -> [Språk i lover og forskrifter](#)

Råd og hjelp

[Språk i lover og forskrifter](#)

[Fire utvalgte lover](#)

[Ny metode i lovarbeidet](#)

[Klart språk i viktige lover](#)

[Lovarbeid i andre land](#)

[Språk i dommer](#)

[Målform i lover og forskrifter](#)

[Artiklar og innlegg](#)

[Undersøkingar](#)

Språk i lover og forskrifter

Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet, og de setter standard for andre tekster i det offentlige.

Hvorfor er det viktig å arbeide med språket i lover og forskrifter?

Skribenter i det offentlige er ofte bundet av teksten i det regelverket de skal forvalte. Klarere språk i regelverket vil føre til klarere forvaltningsspråk på de områdene reglene gjelder. Hvis språket i loven er vanskelig, kan det prege for eksempel et vedtaksbrev i så stor grad at innholdet blir vanskelig å gripe, og mottakeren går glipp av informasjon om rettigheter og plikter. Derfor er det viktig at lovtekstene, som saksbehandlerne baserer seg på i sitt daglige arbeid, er klare. Samtidig er det viktig å understreke at ikke alle tekster kan være enkle.

• Språkrådets rolle

• Språkrådets rolle

Språkrådet har bistått i arbeidet med

- ny adopsjonslov
- ny arvelov
- ny forsvarslov med forskrifter
- ny opplæringslov

- Grunnloven/Grunnlova
- ny kommunelov
- ny sikkerhetslov
- ny havne- og farvannslov
- ny barnevernslov
- ny forvaltningslov
- ny lov om tros- og livssynssamfunn

• Språkrådets rolle

Språkrådet har bistått i arbeidet med

- ny adopsjonslov
- ny arvelov
- ny forsvarslov med forskrifter
- ny opplæringslov

- Grunnloven/Grunnlova
- ny kommunelov
- ny sikkerhetslov
- ny havne- og farvannslov
- ny barnevernslov
- ny forvaltningslov
- ny lov om tros- og livssynssamfunn

Språkrådet skal bistå i arbeidet med

- ny valglov
- ny barnelov
- ny lov om universiteter og høyskoler
- ny opplæringslov (2019)

• Språkrådets rolle

• Språkrådets rolle

- Språklig veiledning gjennom hele arbeidsprosessen.

• Språkrådets rolle:

- Språklig veiledning gjennom hele arbeidsprosessen.
- I prosessen avdekker språkarbeidet ofte svakheter ved innholdet.

• Språkrådets rolle

- Språklig veiledning gjennom hele arbeidsprosessen.
- I prosessen avdekker språkarbeidet ofte svakheter ved innholdet.
- Språkarbeidet blir dermed en del av lovutviklingsarbeidet og sikrer god kvalitet i både form og innhold.

- Eksempler på lovutvalg med «klarspråksmandat»
(direkte eller indirekte)

- Eksempler på lovutvalg med «klarspråksmandat»
(direkte eller indirekte)

Ny kommunelov

«Hensynet til forenkling, oversiktlighet, lesbarhet og praktisk anvendbarhet må stå sentralt ved utarbeidingen av lovteksten.»

● Eksempler på lovutvalg med «klarspråksmandat» (direkte eller indirekte)

Ny kommunelov

«Hensynet til forenkling, oversiktlighet, lesbarhet og praktisk anvendbarhet må stå sentralt ved utarbeidingen av lovteksten.»

Ny straffeprosesslov

«Loven skal utformes i et klart og godt språk og være informativ og brukervennlig, også for ikke-jurister.»

● Eksempler på lovutvalg med «klarspråksmandat»

(direkte eller indirekte)

Ny kommunelov

«Hensynet til forenkling, oversiktighet, lesbarhet og praktisk anvendbarhet må stå sentralt ved utarbeidingen av lovteksten.»

Ny straffeprosesslov

«Loven skal utformes i et klart og godt språk og være informativ og brukervennlig, også for ikke-jurister.»

Ny opplæringslov

«I utformingen av lovforslaget skal det også tas hensyn til forenkling, oversiktighet, brukervennlighet og praktisk anvendbarhet. Loven skal utformes i et klart og godt språk.»

● Eksempler på lovutvalg med «klarspråksmandat»

(direkte eller indirekte)

Ny kommunelov

«Hensynet til forenkling, oversiktligheit, lesbarhet og praktisk anvendbarhet må stå sentralt ved utarbeidingen av lovteksten.»

Ny straffeprosesslov

«Loven skal utformes i et klart og godt språk og være informativ og brukervennlig, også for ikke-jurister.»

Ny opplæringslov

«I utformingene av lovforslaget skal det også tas hensyn til forenkling, oversiktligheit, brukervennligheit og praktisk anvendbarhet. Loven skal utformes i et klart og godt språk.»

Ny universitets- og høyskolelov

«Utvalgets lovforslag skal ha god struktur og være skrevet i et godt og klart språk slik at forslaget også forstås av de som ikke er jurister.»

Klarspråk i juridisk forskning og undervisning

Et klart og forståelig juridisk språk er med på å styrke demokratiet og rettsikkerheten. Prosjektet "Klarspråk i juridisk forskning og undervisning" skal bidra til at lover og andre juridiske tekster blir lettere forståelig for folk flest.

Illustrasjon: Språkrådet: www.klarspraak.no

Kontakt

Prosjektleder [Jon](#)

[Christian F. Nordrum](#)

Tweets av [@jchordrum](#)

Jon Christian
[@jchordrum](#)

Bra med lederkamp og valg mellom svært sterke kandidater i @SVpart. En side ved @vonKnag (en god gammel kompis), som burde vært trukket mer frem, er hans solide bakgrunn i teknologi og innovasjon; fra [@teknologiradet](#) og filosofiforhandling om innovasjonsprosesser (abduksjon).

Innebygg

Vis på Twitter

2016
KMD
UiO

- 3 Hva er erfaringene?

- Erfaringene: Arbeidet med lovtekster

• Erfaringene: Arbeidet med lovtekster

• Erfaringene: Arbeidet med lovtekster

- Godt samarbeidsklima
- Lydhøre, takknemlige og velvillige deltakere
- Gode og nyttige diskusjoner
- Oppklaring av misforståelser
- Bedre tekster
- Læring på begge sider

• Erfaringene: Arbeidet med lovtekster

- Godt samarbeidsklima
- Lydhøre, takknemlige og velvillige deltakere
- Gode og nyttige diskusjoner
- Oppklaring av misforståelser
- Bedre tekster
- Læring på begge sider

• Erfaringene: Arbeidet med lovtekster

- Godt samarbeidsklima
- Lydhøre, takknemlige og velvillige deltakere
- Gode og nyttige diskusjoner
- Oppklaring av misforståelser
- Bedre tekster
- Læring på begge sider

- Manglende dokumentasjon av språklige endringsforslag
- Tidkrevende interne diskusjoner om det materielle
- Departementsforeleggelse før teksten er språklig bearbeidet
- Reversering av endringer i siste runde

- Erfaringene: Hva skjer i praksis?

• Erfaringene: Hva skjer i praksis?

- Språklige endringer kan bli reversert i siste runde.

• Erfaringene: Hva skjer i praksis?

- Språklige endringer kan bli reversert i siste runde.
- Opparbeidet kompetanse blir i liten grad videreført i departementene.

• Erfaringene: Hva skjer i praksis?

- Språklige endringer kan bli reversert i siste runde.
- Opparbeidet kompetanse blir i liten grad videreført i departementene.
- Lovutvalg som har eksplisitt formulerte språklige krav i mandatet sitt, ber ikke nødvendigvis om språklig bistand.

• Erfaringene: Hva skjer i praksis?

- Språklige endringer kan bli reversert i siste runde.
- Opparbeidet kompetanse blir i liten grad videreført i departementene.
- Lovutvalg som har eksplisitt formulerte språklige krav i mandatet sitt, ber ikke nødvendigvis om språklig bistand.

Betyr dette at arbeidet er nytteløst? Må vi rykke tilbake til start?

På tide å stille krav

- 4 Hva trengs?

Kan lovspråk temmes?

En undersøkelse om klart språk i lover og forskrifter

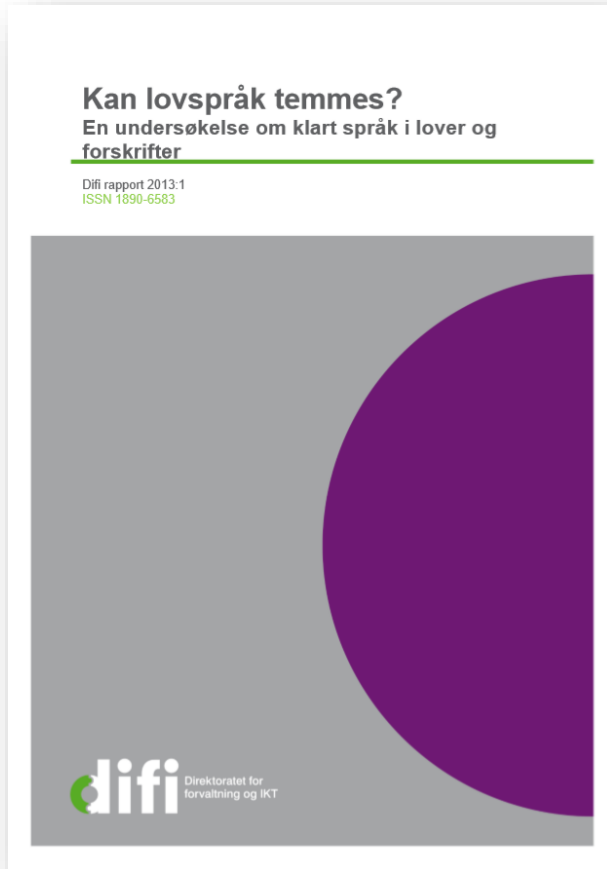
Difi rapport 2013:1
ISSN 1890-6583

 difi Direktoratet for
forvaltning og IKT

Difis forslag til tiltak

«Juridiske tiltak:

- Nye bestemmelse i utredningsinstruksen om klart regelspråk, kvalitetssikring og brukertesting.

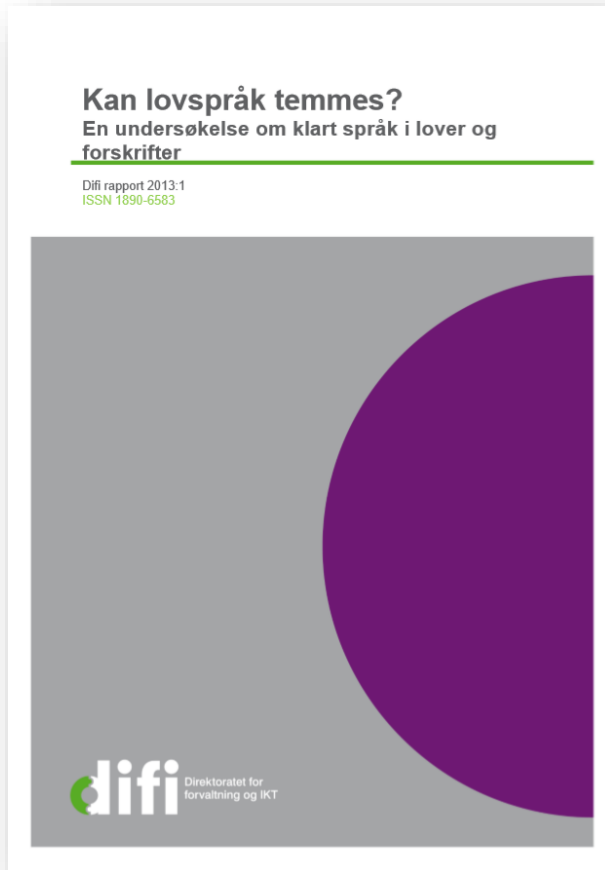
Difis forslag til tiltak

«Juridiske tiltak:

- Nye bestemmelse i utredningsinstruksen om klart regelspråk, kvalitetssikring og brukertesting.

Organisatoriske tiltak:

- Egne kvalitetssikringssystemer ved utforming av regelverk, nettverk med språkvitere som kan konsulteres.

Difis forslag til tiltak

«Juridiske tiltak:

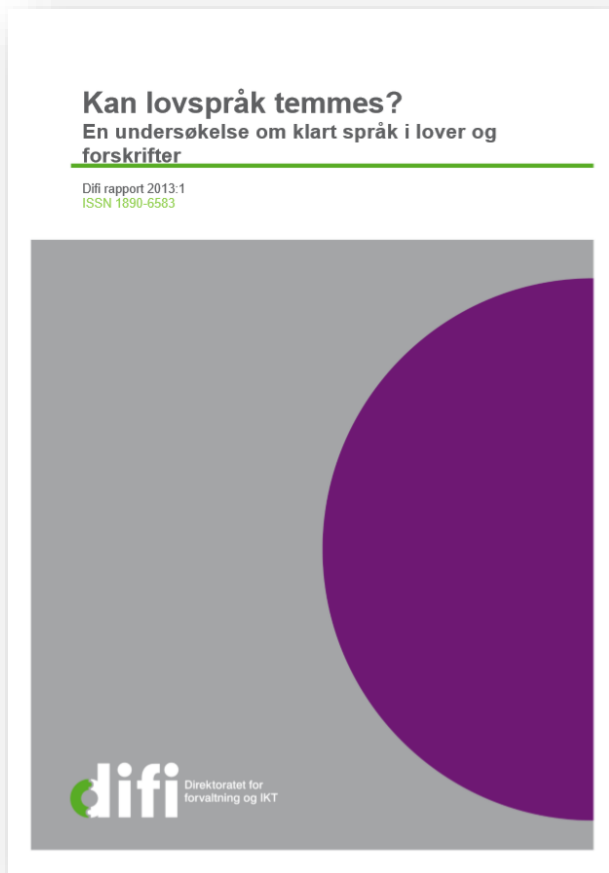
- Nye bestemmelse i utredningsinstruksen om klart regelspråk, kvalitetssikring og brukertesting.

Organisatoriske tiltak:

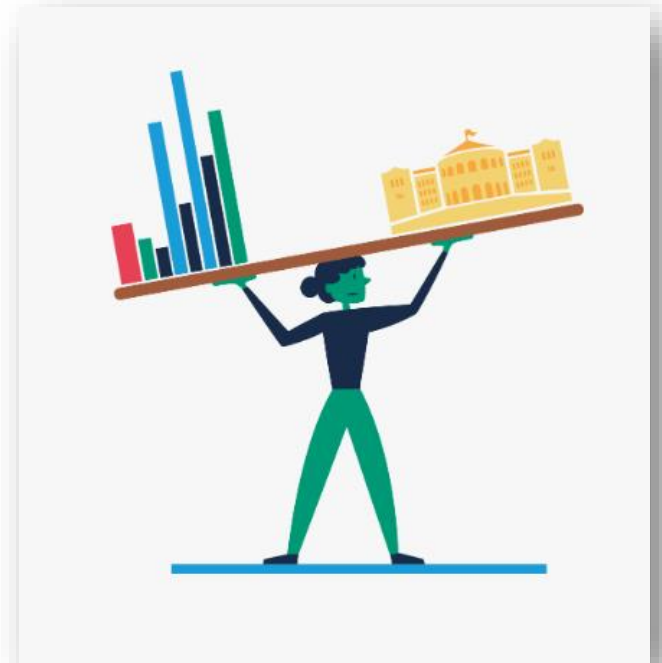
- Egne kvalitetssikringssystemer ved utforming av regelverk, nettverk med språkvitere som kan konsulteres.

Kompetansehevende tiltak:

- Nye tiltak for å heve språk- og lovteknikkkompetansen for medarbeidere i forvaltningen, herunder ledere. Det foreslås også at det vurderes lignende tiltak for medlemmer av lovutvalg og for jusstudenter.»

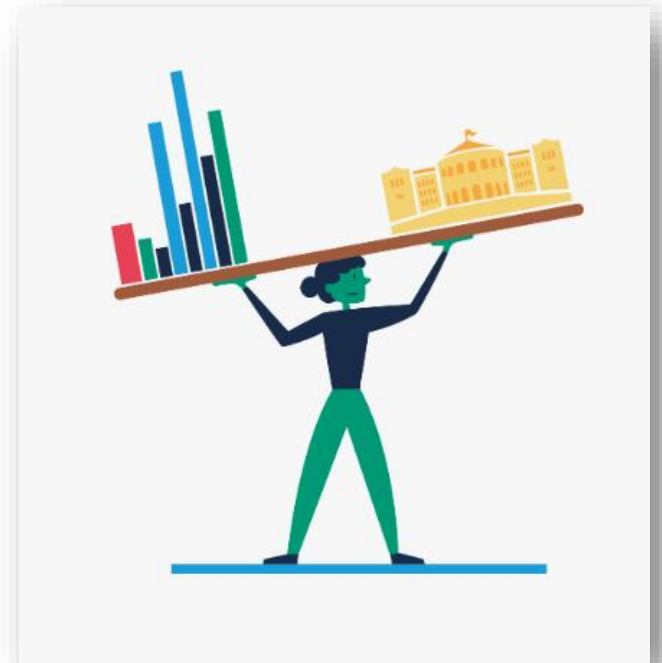
• Hva trengs?

• Hva trengs?

Krav om språklig kvalitetssikring inn i utredningsinstruksen

Det bør tas inn en konkret bestemmelse i utredningsinstruksen om språklig kvalitetssikring av viktige lover (særlig lover med allmenn målgruppe).

• Hva trengs?

Stortingsmelding 35 (2007–2008)
Mål og mening

8.6.5.5 Etablering av eit system for språkleg kvalitet i lover og forskrifter

Eit spørsmål av særleg interesse er språket i lover og forskrifter.

Interimsstyret i Språkrådet peikte i 2006 på at det er behov for ei formalisering av kontrollen med språket i nye lover. Dette var eit sentralt framlegg i samband med at strategirapporten *Norsk i hundre!* vart oversend departementet.

Dette er eit spørsmål som det er naturleg å sjå i samanheng med det arbeidet Lovavdelinga i Justisdepartementet gjer for å fremja god lovteknikk og tenleg struktur i lov- og forskriftsverket.

• Hva trengs?

En formalisert kvalitetssikringsordning

Det bør etableres en formalisert ordning for språklig kvalitetssikring av viktige lover (særlig lover med allmenn målgruppe).

• Hva trengs?

En formalisert kvalitetssikringsordning

Det bør etableres en formalisert ordning for språklig kvalitetssikring av viktige lover (særlig lover med allmenn målgruppe).

En slik ordning bør være obligatorisk, og den forutsetter at det er et stabilt fagmiljø som kan forvalte kunnskapen om og metodikken i lovspråkarbeidet.

• Oppsummert

- Vi har en arbeidsmodell som har vist seg å være velfungerende. I tillegg har vi erfaring og kompetanse på lovspråkfeltet.

• Oppsummert

- Vi har en arbeidsmodell som har vist seg å være velfungerende. I tillegg har vi erfaring og kompetanse på lovspråkfeltet.
- Vi mangler en fast ordning for arbeid med klart lovspråk, og det mangler ressurser til å drive et permanent arbeid på feltet.

• Oppsummert

- Vi har en arbeidsmodell som har vist seg å være velfungerende. I tillegg har vi erfaring og kompetanse på lovspråkfeltet.
- Vi mangler en fast ordning for arbeid med klart lovspråk, og det mangler ressurser til å drive et permanent arbeid på feltet.
- Lovarbeid er en permanent oppgave i staten. Det haster med å få et fast fagmiljø som kan ha et overordnet veiledningsansvar og ressurser til å tilby bistand som kan sikre godt lovspråk på begge målformer.

Takk for
oppmerksomheten

Språkrådet